

OBSERVACIÓ I OBSERVATORI

Francisco Tomás*

L'observació del món que ens envolta ha estat sempre el primer pas que ha fet l'esser humà en la construcció d'un esquema de pensament que li permetia comprendre la realitat de l'univers en què li ha tocat viure. L'experimentació en general i l'observació en particular constitueixen les arrels del coneixement científic. Aquesta reflexió té molt a veure amb el contingut del present número de MÈTODE i vull concretar-la en dos aspectes.

D'una banda haig de referir-me a l'extraordinari impacte que té a hores d'ara l'observació en totes les branques en què es desenvolupen l'astronomia, l'astrofísica i la cosmologia. L'existència de nous tipus de cossos celestials, la presència de fenòmens la interpretació dels quals ha de fer-se de nou, i fins i tot la necessitat de concebre una nova física són reptes que l'observació astrofísica ens presenta cada dia. Un exemple paradigmàtic d'açò és el de les observacions recents sobre supernoves en galàxies llunyanes, que han posat en qüestió tot un edifici construït per astrofísics, físics i cosmòlegs per tal d'explicar l'origen i el destí de l'univers que semblava ben establert. I aquest només és un dels exemples que mostren que la ciència –i en aquest cas l'astronomia– es veu permanentment obligada a revisar els seus principis establerts com a conseqüència d'allò que ens mostren les noves observacions. Els articles que conformen el monogràfic d'aquest últim número de MÈTODE ens situen sobre diverses “finestres” des de les quals poden fer-se les observacions, i ens acosten a una interpretació de l'univers en què vivim.

D'altra banda, per tal de poder ser presents en aquest apassionant món de l'observació i de les descobertes científiques, cal tenir accés als mitjans d'observació més poderosos, com ara els grans radiotelescopis, els telescopis d'òptica variable, d'ampli radi, i,

per què no, també als sistemes d'observació espacial. Això sols és possible participant en iniciatives col·lectives que per descomptat van molt més enllà de l'àmbit d'una universitat com la nostra. Des d'una òptica investigadora, caldrà anar abandonant la idea d'un observatori propi a la porta de la nostra casa, i dirigir els esforços cap a la participació institucional en iniciatives col·lectives, en grans centres d'observació.

Però també, per tal de fomentar en les noves generacions l'esperit observador, caldrà no oblidar –i és la nostra tasca fer-ho– la difusió en el nostre entorn social dels avenços i els nous descobriments realitzats al nostre àmbit acadèmic. L'astronomia, en aquest sentit, és un dels camps de la ciència que pot captar més fàcilment l'atenció del ciutadà. L'extraordinària bellesa de l'univers és en ella mateixa suficient atracció. Portar l'estudiant, el ciutadà, a alguna de les “finestres” abans esmentades és, si més no, un deure per a una institució com és la Universitat, compromesa amb la difusió de la cultura.

Cal recuperar aquest aspecte

divulgador de la ciència, i en particular de l'astronomia, per a la nostra institució.

És aquest el doble repte, d'investigació i de divulgació, que ha d'afrontar l'Observatori Astronòmic de la nostra Universitat en el futur immediat. Per a aquesta tasca cal fer una adaptació i modernització de l'Observatori, i definir-ne l'àmbit d'actuació, de manera que pugui ser el vehicle de connexió de les grans instal·lacions d'observació amb la nostra Universitat i, a la vegada, assolisca la tasca de comunicació i difusió. La Universitat de València disposa del capital humà i de la tradició astronòmica necessaris per a fer-ho.

«CAL RECUPERAR AQUEST ASPECTE DIVULGADOR DE LA CIÈNCIA, I EN PARTICULAR DE L'ASTRONOMIA, PER A LA NOSTRA INSTITUCIÓ»

*Vicerector d'Investigació de la Universitat de València